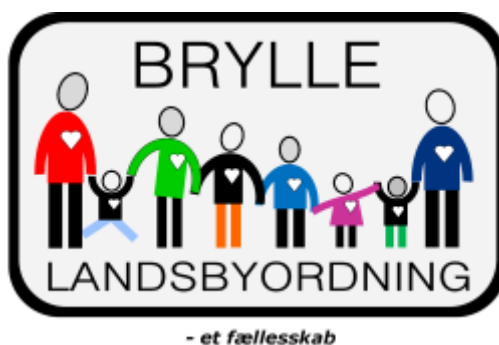

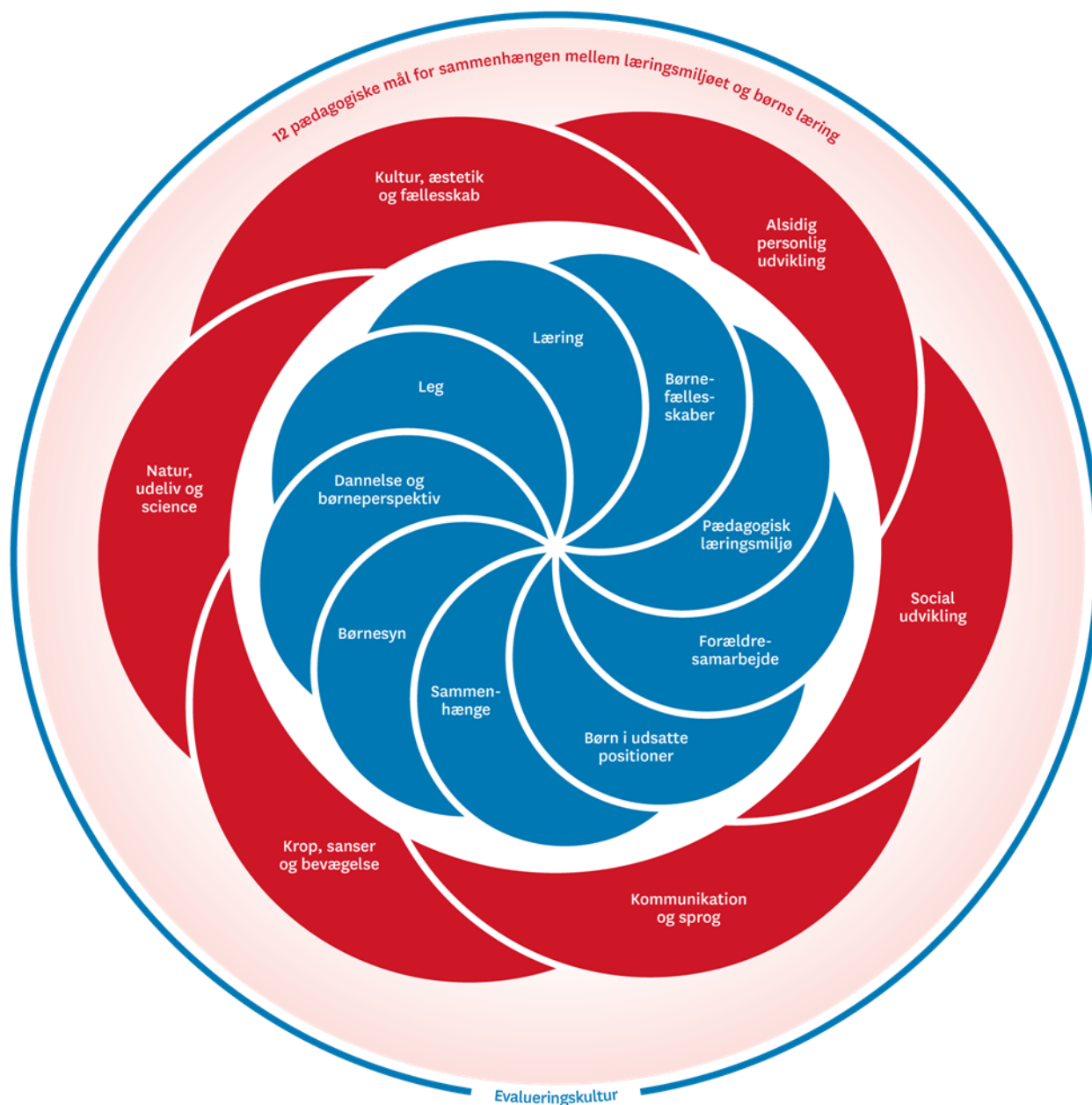
Pædagogisk læreplan for Agerholm Gårdbørnehave & Vuggestue

Indhold

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	3
Kort præsentation	4
Pædagogisk grundlag	5
Assens Kommune - Vision 2030 – med vilje og hjerte	5
Børne- og ungepolitik	6
Sundhedspolitik	6
Assens Modellen	7
Børnesyn, Dannelse og Børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	8
Pædagogisk læringsmiljø	10
Samarbejde med forældre om børns læring	13
Børn i udsatte positioner	15
Sammenhængende børneliv	17
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan	18
Inddragelse af lokalsamfundet	18
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	19
De seks læreplanstemaer	21
Alsidig personlig udvikling	22
Social udvikling	24
Kommunikation og sprog	26
Krop, sanser og bevægelse	28
Natur, udeliv og science	30
Kultur, æstetik og fællesskab	32
Evalueringskultur	34
Evalueringskultur i Assens Kommune	34
Dokumentation og evalueringspraksis	36

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Denne blomst beskriver visuelt den nye dagtilbudslov – både det fælles pædagogiske grundlag og læreplanerne.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikation [*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold*](#).

Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der løbende til publikationen.

Kort præsentation

Dagtilbud: Agerholm Gårdbørnehave & Vuggestue

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Agerholm Gårdbørnehave & Vuggestue er en del af Brylle Landsbyordning. Brylle Landsbyordning består af skole, SFO, børnehave og vuggestue.

Vi er en lille institution, hvor vi pt. har 15 vuggestuebørn og ca. 40 børnehavebørn.

Vi er centralt beliggende i Brylle, bussen holder næsten uden for døren, og man er hurtigt inde i Odense, på motorvejen eller rundt på hele Fyn i alle retninger.

Vores usædvanligt store udeområde og fantastiske indendørsfaciliteter med mindre læringsrum er noget, vi alle nyder godt af hver dag.

Børnehave og vuggestue ligger dør om dør og giver tryghed i hverdagen, da alle kender alle. Det store vuggestuebarn, som er klar til nye udfordringer, kan i leg møde de mindste børnehavebørn. Vores megen plads udendørs opdeles i mindre områder, så nærhed og tryghed bliver kodeordene.

Vi har geder, høns og kaniner, kæmpe køkkenhave, frugtland, egen skurvogn, bålpladser, klatretræer, overdækkede uderum, masser af plads både ude og inde og skov lige uden for lågen. Gård- og naturkonceptet er afsæt for vores pædagogiske virke i hverdagen, hvor vi er udendørs mange timer dagligt.

Både i hverdagen og igennem faste foderdage lærer børnene at omgås dyrene, de samler æg, plukker mælkebøtter og kæler med kaniner og geder. Hønsene går frit i løbet af dagen, og også her er der basis for megen dialog og læring om dyrene.

Agerholm er andet og mere end en gårdinstitution med dyr, god plads og højt til himlen. Vi er et aktivt hus, hvor det enkelte barn og dets udvikling ligger os meget på sinde, og det bruger vi mange tilgange til, for på den måde får vi glade og hele børn, som øver sig på at blive alsidige mennesker.

Igennem et tæt forældresamarbejde har vi mulighed for at støtte op om, hvad I drager af gode erfaringer derhjemme, ligesom I kan lade jer inspirere af vores erfaringer med netop jeres barn. På den måde bliver barnet trygt i sin verden, og det får overskud til at lære nyt og udvikle sig.

Vi har et stort fokus gennem hele dagen på sproglig og social udvikling, vi er i bevægelse og balance, vi dyrker det musiske og kreative, vi erfarer verden med sanserne og føler, lugter, ser, mærker og smager på verden. Sang, drama og teater er en naturlig del af hverdagen.

Nærværende og engagerede voksne, børnefællesskaber og tryghed er vigtige elementer for at børnene kan trives, udvikle sig, lære og dannes. En af vores værdier "Alles ret til et godt fællesskab" dyrkes og udleveres i hverdagen i små og større grupper med voksne, der understøtter legen og hjælper børnene. Vi har ugentlig samling på tværs af hele huset, hvor vi alle er en del af et større fællesskab, og den røde tråd til skolen sker igennem konceptet "storevenner", hvor både vuggestue- og børnehavebørn har storevenner på skolen, vi bruger gymnastiksal, bibliotek, ser teater, har fællesdage og meget mere, hvilket er med til at give børnene et trygt og sammenhængende børneliv fra de starter i vuggestuen, og til de går ud af 6. kl. på Brylle Skole. Overgang fra både

vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole er tilrettelagt, så børnene er trygge og læringsparate, når de starter i det nye.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i *alle* dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter, udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag *skal* være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud. "

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. "

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Assens Kommune - Vision 2030 – med vilje og hjerte

I det følgende præsenteres vision, politikker m.m. fra Assens Kommune, som har betydning for den pædagogiske læreplan, og for det arbejde der pågår i dagtilbuddene.

Visionen har et afsnit, der hedder: Vores børn og unge lykkes.

"Vores børn og unge er vores fremtid. Vi giver dem de bedste forudsætninger for at leve et godt liv med et stærkt selvværd. Vi følger børnene fra deres første skridt og hjælper dem på vej til sunde vaner og et aktivt hverdagsliv med bevægelse, sport og fællesskaber.

Det fortsætter i dagplejen, daginstitutioner og skoler, hvor børn og unge har rammer til at være kreative, til at lege, lære og danne venskaber og relationer.

Børn og unge udvikler sig både fagligt, personligt og socialt på vejen mod et voksenliv, hvor de trives og forsørger sig selv. Vores ungdomsuddannelser, lære- og arbejdspladser hjælper til.

Vores skoler, uddannelsessteder, virksomheder og kulturinstitutioner arbejder tæt sammen og inspirerer vores børn og unge, så de udnytter deres fulde potentiale. Både dem der selv kan og vil, og dem der skal have ekstra hjælp til at finde netop deres vej.

I 2030 er alle unge i uddannelse eller arbejde."

Denne vision forudsætter, at dagtilbud i Assens Kommune tilbyder høj kvalitet, der understøtter alle børns generelle trivsel, udvikling, læring og dannelse jf. den nye Dagtilbudslovs formål.

Børne- og ungepolitik

"Et godt børneliv- *altid* et fælles ansvar"

Alle børn har ret til omsorg og anerkendelse.

Alle børn skal kunne træffe gode og sunde valg for sig selv, så de bliver i stand til at mestre livet og udvikle ansvarlighed for sig selv og fællesskabet.

Alle børn skal som udgangspunkt have adgang til samfundets almene tilbud, hvor de indgår i fællesskaber, der udfordrer og støtter en udvikling af deres personlige, sociale og faglige kompetencer og tilgodeser særlige behov."

Denne politik danner rammen for alle børn – også børn med særlige behov eller i udsatte positioner. Den er under revision og Assens Kommune barsler med en ny børne- og ungepolitik i sommeren 2020. Politikken bygger ligeledes oven på indhold og kvalitet i kommunale og private dagtilbud.

Find Børne- og Ungepolitikken på www.assens.dk

Sundhedspolitik

Byrådet ønsker, at Assens Kommune skal være en sund kommune både fysisk og mentalt – og det gælder både de helt små, unge og ældre. Et af pejlemærkerne i politikken hedder:

En sund start på livet.

AMBITION:

"VI REDUCERER ULIGHED OG SKABER MØNSTERBRYDERE, OG I DE FØRSTE 1000 DAGE AF ET BARN'S LIV SÆTTES DER SÆRLIGT FOKUS PÅ DET VI VED, DER FREMMER TRIVSEL, UDVIKLING OG LÆRING. I ASSENS KOMMUNE ER VI FORPLIGTET TIL TYDELIG FORVENTNINGSADFØLGENDE MED ISÆR FORÆLDRE SAMT ANDRE AKTØRER OMKRING DET ENKELTE BARN, SÅ VI TAGER ET FÆLLES ANSVAR FOR ALLE BØRNS SUNDHED".

Sundhedspolitikken retter sig bl.a. mod forældre og hele 0-6-års området og matcher fint ambitionerne med fælles pædagogisk grundlag og læreplaner i den nye Dagtilbudslov. Vi ved, at en sund start på livet har en livsvarig positiv betydning, og særligt de første 1000 dage af et barns liv har stor betydning for resten af barnets opvækst.

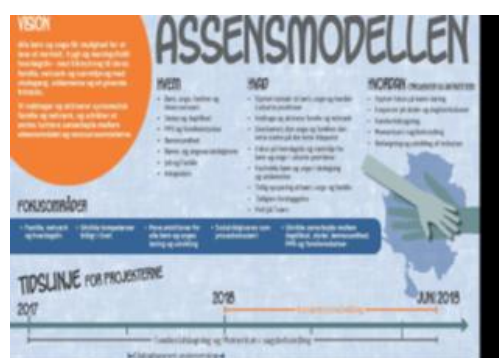
Læs mere under læreplanstemaet: Krop, sanser og bevægelse

Find sundhedspolitikken på www.assens.dk

Assens Modellen

En tidligere indsats for børn og unge, som bygger på en helhedsorienteret tværfaglig indsats på baggrund af tidlig opsporing.

Vision: Alle børn og unge får mulighed for at leve et normalt, trygt og meningsfuldt hverdagsliv – med tilknytning til deres familie, netværk og nærmiljø og med skolegang, uddannelse og et givende fritidsliv. Vi inddrager og aktiverer systematisk familie og netværk og udvikler et endnu tættere samarbejde mellem almenområdet og ressourceområderne.

Børnesyn, Dannelse og Børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder vi os til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og Børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Her beskriver vi, hvordan disse fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Følgende hverdagsbeskrivelse af et lille, men væsentligt udsnit af dagligdagen rammer ned i de 5 centrale elementer:

Børnene er med, når vi går den daglige runde ved dyrene. De kører hø i trillebøren, hælder vand op til dyrene med den store, tunge vandkande og samler grønt til både kaniner og geder. De hjælper til med det hårde arbejde, når der skal holdes rent ved dyrene. Hønsene lukkes ud hver dag og går frit rundt. Her hjælper børnene også til, når hønsene skal guides hjem igen. Der bliver samlet æg – det er hver dag spændende at se, hvem der har lagt æg og hvor mange. Hønsenes æg bruger vi i madlavningen, ligesom vi også bruger de forskellige grøntsager og frugt, vi har på grunden.

Naboens staldkat kommer forbi på sin daglige runde og modtager gerne kærlig opmærksomhed fra børnene, der samtidig lærer dyrenes grænser, når de klart siger fra.

Børnene lærer en masse i omgangen med dyrene. Ved at være med til at passe dem, oplever de at være vigtige og værdifulde. De udvikler empati, respekt og ansvarlighed. De lærer om dyrenes adfærd, og hvordan vi kan omgås dem, selvom vi ikke har et fælles sprog.

Hvordan lykkes vi med at anvende legen som et potentiale i forhold til børnenes udvikling og læring?

Vi bruger blomsten som planlægningsværktøj af de vokseninitierede lege, og når vi ser, at børnene bringer elementer af legen videre i deres egne lege og videreudvikler på dem, så kan vi næsten ikke få armene ned, for så er vi lykkedes. Vores rolle i børnenes egen leg er at understøtte og få legen til at fortsætte lidt længere, hvis vi ser, at der er brug for det. Vi er ikke dagsordensættere i børnenes egen leg, men vi er bevidste om vores rolle som facilitatorer i forhold til børnenes udvikling og læring. Vi kan i vuggestuen finde på at lægge en ting eller legetøj frem og så observere på, hvor det bringer legen hen. Vores opgave her er så, at følge børnenes spor og være understøttende i deres leg.

Legen er i fokus hele dagen igennem, og vi evaluerer løbende vores pædagogiske praksis, så vi kan justere på, hvordan vi gør. Se mere under punktet Evalueringskultur.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen igennem etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Her beskriver vi, hvordan vi hele dagen skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Fra den tidlige morgenstund på Agerholm er vi bevidste om at skabe et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Dette sker i mødet med barnet, når det afleveres, hvor pædagogen gør en dyd ud af at møde barnet i øjenhøjde, så det fra starten af dagen oplever sig mødt, set og anerkendt, så barnet er trygt og i balance. Der samtales med både barn og forældre, og barnet er således klar til at indgå i fællesskabet ved morgenbordet, hvor barnet støttes i selv at øse op, spise selv og rydde op efter sig. Det er vigtigt for os, at der ved morgenbordet er en tryk og tillidsfuld atmosfære, og hvor barnet oplever sammenhæng fra hjem til dagtilbud.

Vuggestuen og børnehaven spiser morgenmad sammen, og der er altid en kendt voksen fra både vuggestue og børnehave til at åbne. Søskende starter dagen sammen, og der er en hjælpende hånd til en lille og en stor at se op til.

Efter morgenmaden tilbydes børnene forskellige legemuligheder i mindre læringsrum, i takt med at de bliver afleveret. Personalet er nærværende og understøtter børnene, hvor der er behov for det. Efter morgenmaden går børnehaven og vuggestuen hver for sig. Børnehaven og vuggestuen går i garderoben for at gøre klar til at komme udenfor, og hvor vi er bevidste om at benytte os af mange elementer fra det pædagogiske grundlag som f.eks. kommunikation og sprog, social udvikling, krop og alsidig udvikling, leg/læring, sammenhænge-børn i udsatte positioner.

Vuggestuebørnene går i vuggestuen, hvor de rutcher, leger med rasleæg, hører forskellig slags musik og danser, lægger et lille puslespil, leger med dukker o.l. Efter formiddagsmaden kl. 8.30 er der fællessang, inden børnene skiftes og gøres klar til at komme udenfor.

De foregående 3 linjer kan forekomme som en lille opremsning af ting, der bare foregår, men blot her, ligger der mange pædagogiske refleksioner, som kommer til udtryk i samspillet med børnene. Indeholdt i f.eks. "hører forskellig slags musik og danser" finder vi "kultur, æstetik og fællesskab", "alsidig personlig udvikling", "social udvikling", "kommunikation og sprog" og "krop og sanser". Når vi gør det samme ude i vuggestuens have tilføjes "natur og udeliv".

Om formiddagen mandag-onsdag er alle børn delt op i grupper efter alder.

De yngste vuggestuebørn går ofte i vuggestuens have, hvor der bliver undersøgt blade, grene, blomster, sand, trillet på bakken og gynet. Sæbebobler er fantastiske at både se på, men også at "dutte" på, så de forsvinder. Der bliver sunget mange sange med fagter.

De ældste vuggestuebørn går måske på tur i skoven, hvor skovbunden udforskes, der er krible krable dyr, pinde, grene og grankogler. Nogle gange møder vi skolebørn, der har frikvarter og måske det er en "storeven". Ture til frugtlunden er et specielt stort hit i de måneder, hvor det bugner med hindbær og andre frugter.

At fodre dyrene, plukke mælkebøtter, køre med trillebøren med hø og hjælpe med at bære vand er også en del af det, at gå i vuggestuen.

Her beskriver vi kort om undersøgelser, evaluering og læring i forhold til læringsmiljøet i rutiner i hverdagen.

Bleskift, toiletbesøg, håndvask, garderoben og måltider er noget, der fylder meget i en 0-6 åriges institutionsliv. Når personalet udfylder en blomst, sker det både enkeltvis for at give plads til egenrefleksion først og efterfølgende i teamet, hvor der kan stilles undrende og nysgerrige spørgsmål til hinanden. Blomsten bruges både som planlægningsværktøj og som dokumentation og evalueringsmetode. Der er meget læring i rutinesituationerne, og i garderoben kan det være, at vi synger om de enkelte kropsdele, mens barnet øver sig i at komme armene i jakken, benene i bukserne osv. Sproget er i det hele taget i fokus i alle rutinesituationer, og det kan så både være at benævne alle de ting, der foregår, men sang, rim og remser indgår absolut også.

Vi ser det som unikke situationer, hvor alle børn kan deltage på hver sit udviklingstrin, og hvor alle er en del af et fællesskab – større eller mindre afhængig af kontekst. Børnefællesskaber der også opstår ved spisning, samling mv.

Her beskriver vi kort om undersøgelser, evaluering og læring i forhold til læringsmiljøet i de vokseninitierede aktiviteter.

I de vokseninitierede aktiviteter har pædagogerne sammensat forløb og temaer ud fra blomsten. Vi kan f.eks. have planlagt forskellige vokseninitierede lege, når vi går i skoven. At være i naturen er i sig selv en fantastisk gave, der rummer alle muligheder for at komme hele vejen rundt i blomsten. I vores område ved skurvognen har en af børnehavens grupper to ugentlige gruppedage. I og ved skurvognen arbejdes i temaer, og aktiviteterne er tilrettelagt, så de kan understøtte temaet. Pædagogerne tager afsæt i både det enkelte barns næste udviklingszone samt i hele børnegruppen. Minimum en gang årligt udarbejdes en vækstmodel på hvert enkelt barn i samarbejde med forældrene. Denne vækstmodel bliver brugt dynamisk, så den hele tiden kan tages frem og gøre os præcise på, hvordan vi er lykkedes med de indsatser, vi sætter i gang. Det kan være et barn har nogle motoriske udfordringer, som vi tænker ind i aktiviteterne for gruppen. Vækstmodellen vil til enhver tid være dynamisk, da børnene er i udvikling og næste udviklingszone vil ændre sig.

Når vi bruger blomsten som planlægningsværktøj i de vokseninitierede aktiviteter, er der mange overvejelser forud. Ofte oplever vi undervejs i aktiviteterne, at tingene tager en anden drejning, og vi oplever samtidig, at vi måske ikke lige når det planlagte, men at barnesynet måske i højere grad tilgodeses, at sammenhængen blev mere tydelig og børnefællesskabet i allerhøjeste grad trivedes. Når vi evaluerer noget sådant, vil vi næste dag kunne følge børnenes spor fra dagen før, og alligevel få lavet den planlagte forhindringsbane, "Find din makker", fælleslege, snitte med knive eller hvad det kunne være.

Her beskriver vi kort om undersøgelser, evaluering og læring i forhold til læringsmiljøet vedrørende børnenes egen leg og børnekulturen

Den frie leg er et vigtigt læringsrum, som bliver vægtet højt på Agerholm. Det er muligvis en slags frirum af krav fra voksne, men det er samtidig et rum, hvor børnene er på hårdt arbejde i det at danne sig som mennesker i et socialt fællesskab.

Som voksne positionerer vi os i forhold til de legende børn og kan have mange forskellige roller; som den medlegende, faciliterende, inspirerende, observerende og støttende voksen, når der er børn, der har brug for det.

Vi lærer meget om børnene, deres indbyrdes dynamik, deres aktuelle ståsted og udvikling, deres position i gruppen og deres kompetencer og udfordringer ved at iagttage dem i den frie leg. Vi bliver klogere på, hvor vi skal støtte dem, og om vi evt. skal sætte ting i gang for at hjælpe dem videre.

Ved at se på det, de vælger, ved vi lidt mere om det, der rører sig i dem, og hvor de evt. skal "skubbes" lidt.

Vi hjælper og støtter børnene i at håndtere opståede konflikter og har fokus på, hvordan man er en god kammerat.

Vi kan inspireres af børnene til at følge deres spor – leg opstået i de frie stunder, kan danne afsæt for vokseninitierede aktiviteter eller temaer. I den frie leg kan der også sagtens opstå vokseninitierede aktiviteter, som vi så efterfølgende "sluser" os ud af, for igen at give børnene eget råderum og frie rammer. Leg med ord, rim og remser, sprogstimulering, motoriske udfordringer, gamle lege med mange deltagere, læring om natur og dyr, historiefortællinger, spontanteater, guitar-spil og sangleg opstår også i stunder med den frie leg og er ikke kun programsat til formiddagens aktiviteter.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring". *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25*

Vi arbejder hele tiden med at udvikle *samarbejdet mellem forældre og dagtilbuddet om børns udvikling og læring*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder beskrivelser og/eller praksisfortællinger, der viser, hvordan samarbejdet mellem forældrene og dagtilbuddet er med til at sikre trivsel, læring, udvikling og dannelse for børnene.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi samarbejder med forældrene ud fra den overbevisning, at samarbejdet skal være "reelt". Da vi i 2018 deltog i projektet "Styrket fokus på børns læring", blev vi mere end nogensinde før opmærksomme på vigtigheden af at se på forældrene som reelle samarbejdspartnere, og at der i dette samarbejde lå nærmest uopdaget guld. Ved at fortælle forældrene små læringshistorier om deres barn, være oprigtigt nysgerrige og indgå i dialog med dem, lærer vi meget om barnet og dets trivsel og læring. Forældrene ved en masse om deres barn, og sammen kan vi hjælpe hinanden med at støtte barnet i dets næste udviklingszone. Vi som personale er klar på, hvad vi ønsker at tale med forældrene om, således vi sikrer fokus og systematik, og det er til enhver tid vores ansvar som personale at sikre, at dialogen udvikler sig. Disse lidt mere fokuserede samtaler finder sted i hverdagen, og de tager mange gange ganske få minutter.

Et eksempel kan være, at man i stedet for som pædagog at fortælle, at "vi har været i skoven i dag" fortæller, at "i dag da vi var i skoven lagde jeg mærke til, at Søren turde klatre op i træerne. Har I lagt mærke til det derhjemme?". Forældrene vil måske svare, at efter vi er begyndt at tale om det, har de talt om, at de skal lade Søren udfolde sig noget mere, og ikke sige "pas nu på" så meget. Pædagogen vil her anerkende forældrenes refleksion og spørge ind til, om der mon er andet, de også kan gøre?

Denne samtale vil tage ganske få minutter, og kan foregå hvor som helst. Efter ca. 1 uge spørger pædagogen interesseret ind til, hvordan det så er gået, og dialogen fortsætter. For at sikre progression og læring for barnet, har vi besluttet, at vi altid vender tilbage om samme læringstema minimum 2 gange, inden vi skifter naturligt fokus eller vælger at arbejde videre med samme læringstema.

Vi afholder en samtale med forældrene, når barnet har gået hos os i ca. 3 mdr., og alle grupper i både børnehave og vuggestue afholder forældresamtaler årligt i november. Trivselsskemaer og vækstmodel er rammen for de årlige samtaler. Forældrene udfylder også en vækstmodel, som de medbringer til samtalen, så vi også her sikrer involvering og reelt samarbejde med forældrene. Denne ramme er med til at sikre fokus på barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse, og at eventuelle aftaler lettere kan følges op i hverdagen. Vi oplever, at forældrene er glade for denne metode.

Hvordan involverer vi konkret forældrene i børnenes udviklings- og læringsbehov?

Vi ser, at når vi involverer forældrene som ovenfor beskrevet, så øges deres appetit så at sige, på at dele deres tanker, bekymringer og glæder i forhold til deres barns udvikling og læring med os. Dermed bliver det også lettere at holde gang i den fokuserede hverdagssamtale om barnet med afsæt i næste læringszone. Vi har erfaret, at forældreinddragelsen af udfyldelsen af vækstmodellen giver et robust afsæt for vores fælles arbejde med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det at vi samtaler om et fælles 3: netop deres barns trivsel, udvikling, læring og dannelse gør, at samarbejdet bliver konstruktivt og fremadrettet og et fælles anliggende.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Vi arbejder hele tiden med at udvikle vores *pædagogiske praksis med børn i udsatte positioner*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder beskrivelser og/eller praksisfortællinger der viser, hvordan vi skaber et pædagogisk læringsmiljø, der giver *alle* børn lige muligheder for at deltage i hverdagens fællesskaber.

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Vores definition af at være i en udsat position er bred. Det kan være alt fra, at barnet har et medfødt fysisk eller psykisk handicap, det kan være en i periode af sit liv, hvor der er sket store sociale begivenheder som dødsfald, sygdom, skilsmisse, flytning eller lignende. Det kan også være i løbet af en helt almindelig hverdag, hvor barnet kommer i en udsat position, hvis det er nystartet, hvis det har svært ved at komme ind i en legerelation, det er ked af det ved aflevering, det kommer sent en dag, hvor dagen er i fuld gang, det har holdt ferie osv. osv. Nogle børn kan også opleve sig som i en udsat position ved de utallige mikroovergange, der er i løbet af en dag.

Det er vores ansvar som pædagoger – og i tæt samarbejde med forældrene - at skabe et pædagogisk læringsmiljø, som er trygt og genkendeligt for barnet, således at det har overskud til at indgå i læringsmiljøet.

Konkret arbejder vi med børnefællesskaber, og en af vores værdier er "Alles ret til et godt fællesskab". Vi arbejder så meget som muligt med børnene i mindre grupper, ligesom vi tager børns leg og legens værdi alvorligt og er bevidste om vores rolle heri.

Børn med f.eks. specifikke fysiske udfordringer hjælper vi afhængig af, hvad barnet har brug for og ud fra evt. handleplaner fra fagpersoner.

Vi samarbejder med ressourcepædagogen fra Assens Kommune, og hun kommer og laver legeforløb for en mindre gruppe børn, hvis et barn har brug for noget ekstra. Der deltager en pædagog fra gruppen, som dermed får læring og inspiration til hverdagen med barnet og børnegruppen.

Nogle børn har sproglige udfordringer og læringsmiljøet tilrettelægges ud fra sprogvurderinger og/eller talepædagogens anbefalinger.

Et lille praksiseksempel handler om et barn, der har svært ved at sige fra overfor de andre. Samtidig er barnet en meget populær legekammerat, der kan få sine grænser overskredet. Pædagogen er tæt på barnet i mødet og legen med de andre børn, så hun kan aflæse barnets mimik, hun spørger ind, og hun støtter barnet i, at det er ok, at sige nej, at det er ok at sige det til en voksen, hvis det bliver for voldsomt, og at børn ikke skal klare alting selv.

I Assens Kommune er der igennem en årrække arbejdet med - og udviklet Assens Modellen, Forposter m.m.

Hvordan oplever vi, at dette arbejde understøtter børn og familier og vores pædagogiske arbejde i hverdagen?

Forposterne kommer på Agerholm en gang om måneden. Forposterne består af børnefysioterapeut, talepædagog, psykolog, sundhedsplejerske og socialrådgiver.

Vi bruger forposterne til sparring i forhold til et tema, der er aktuelt i børnegruppen, anonymiserede problemstillinger og problemstillinger hvor forældrene deltager eller har givet samtykke til, at vi må tale om deres barn.

Vi har fokus på, at forposterne bruges til at kvalificere vores pædagogiske arbejde med barnet/børnene. Vi oplever, at både små og store sager tages seriøst, og at personalet bliver klædt bedre på. Vi understøttes fagligt i vores pædagogiske arbejde, og forældre der deltager føler sig mødt og anerkendt, ligesom vi oplever, at forældrene er glade for at deltage.

Hvordan er den forebyggende effekt?

Den forebyggende effekt er ikke direkte målbar, men både personale og forældre giver udtryk for at være hjulpet videre, og da der ikke er tvivl om, at mange problemstillinger tages op langt tidligere, end det ville være blevet, hvis ikke forposterne var der, sikres en høj grad af forebyggelse. Det at forposterne kommer i vores hus, betyder tryghed og nærhed for både forældre og personale, og det er dermed mere ufarligt, end hvis man skal møde op et andet sted.

Sammenhængende børneliv

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."
Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

I Assens Kommune er der fokus på både børns overgang fra dagpleje/vuggestue til børnehave og til skolen. Målet er at skabe sammenhæng i pædagogik og læring, så børnene kan føles sig kompetente og hurtigt opleve sig som en del af det nye fællesskab også ved overgange.

Sammenhæng fra dagpleje og vuggestuer til børnehave

Hvordan tilrettelægges vi det pædagogiske læringsmiljø for de mindste børn, så det skaber sammenhæng til børnehavestart?

Børnehave og vuggestue spiser morgenmad sammen og er sammen igen i de sene eftermiddagstimer, så børn og voksne kender hinanden fra starten af vuggestuelivet. De alleryngste vuggestuebørn leger primært i vuggestuens have, men når de bliver lidt ældre, kommer de mere og mere på børnehavens legeplads, i frugtunden, ved skurvognen, i skolehaven osv. Vuggestuen har en fast foderdag, hvor børnene også naturligt bliver en del af både dyrehold samt livet og kulturen i børnehaven. Fællesrummet i børnehaven er indrettet, så det er trygt for både store og små. Ca. en måned før børnehavestart er børnene med i deres kommende børnehavegruppe en formiddag om ugen. Hvis barnet er utrygt, er der en kendt vuggestuevoksen med. Disse formiddage er noget, vuggestuebørnene går højt op i, da det også er starten på konceptet "madpakker", som er et kæmpehit hos de små.

Inden børnehavestart tilbyder vi en forældresamtale, hvor en vuggestuepædagog og den kommende kontaktpædagog deltager. Samtalen afholdes efter en fast skabelon, således vi sikrer samme indhold og kvalitet i samtalerne. Specielt er vi nysgerrige efter at høre, hvad forældrene fortæller om deres barn, så vi kender barnet så godt som muligt fra starten. Selve opstarten i børnehaven varierer meget, da mange af børnene er klar til at hoppe direkte ind i den nye hverdag i børnehaven, som ikke er så ny endda. Under alle omstændigheder aftales det med forældrene, hvad de foretrækker.

I forhold til børn der kommer fra dagplejen, modtager vi børn fra både den kommunale dagpleje og de private passere. Den kommunale dagpleje kommer i legestue i Agerholms stuehus en gang om ugen, og den vej rundt får både vi og børnene et naturligt kendskab til hinanden. Vi ønsker os, at vi kan afholde opstartssamtaler på samme måde som med børnene fra vuggestuen.

I forhold til børn der kommer fra de private passere, så er de altid mere end velkomne på besøg ude og inde. Almindeligvis kommer de private passere ca. hver anden måned, hvilket corona har sat en stopper for en tid, men vi glæder os til normale tilstande igen.

Vi opfordrer altid både de kommunale dagplejere og de private passere til at komme systematisk, når de har børn, der skal starte i børnehaven.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Vi har i samarbejde med både Brylle Skole og Brylle Private Børnehave udarbejdet en model for overgangsarbejdet, så det skaber sammenhæng for børnene. Denne model indebærer, at samarbejdet med Brylle Private Børnehaves kommende skolebørn begynder længe før det reelle overgangsarbejde. De to skolegrupper mødes fra september en gang om måneden, hvor der opbygges nysgerrighed på hinanden, grupperne inviterer hinanden på besøg, og pædagogerne skiftes til at have tilrettelagt forskellige lege, som gør at børnene lærer hinanden at kende, og de øver at samarbejde med hinanden. Det gør, at børnene er trygge ved hinanden og måske allerede har fået en ny ven, når det mere formelle overgangsarbejde starter.

Det er tilrettelagt således, at der er fokus på, at børnene lærer skole, SFO og de ansatte at kende. Børnene fra Agerholm har haft storevenner på skolen siden vuggestuetiden, og nu får børnene fra Brylle Private Børnehave også storevenner. Det at have en storeven, som de har kendt længe, skaber tryghed og sammenhæng for barnet.

Et eksempel på en dag på skolen i foråret kan være, at børnene kommer på skolen sammen med deres pædagoger og modtages af en skolepædagog. Skolepædagogen har forberedt nogle lege og aktiviteter i et specielt område af skolen f.eks. gymnastiksalen, i bålhytten/i skoven ell.l. Hver gang børnene ankommer til skolen er der et fast mødested, hvor dagens program introduceres. Der er meget opmærksomhed på struktur, genkendelighed og tryghed. Disse formiddage foregår en gang ugentligt, og børnene og deres børnehavepædagoger bliver efterfølgende og er med i SFO, hvor der også er planlagt et "opstartsprogram", som sikrer børnenes tryghed og læring i det nye.

I maj måned er børnene i prøveskole 4 formiddage i 0.kl. med deres børnehavepædagoger, og efter prøveskolen går de også i SFO.

På første prøveskoledag er der planlagt et løb sammen med venskabsklassen rundt på skolen med poster. Der er til prøveskoledagene i samarbejde med børnehaveklasselæreren planlagt aktiviteter, hvor børnene medbringer noget fra børnehaven, som bringes med ind i klassen. Det kan være en sang eller en leg, som synges eller leges både til prøveskoledagen, og når de starter i 0. kl.

I børnehaven laver børnene et billede af dem selv og deres familier, som hænges op på skolen inden skolestart. Både børnehaveklasselærer og pædagoger bruger billederne til dialog med børnene.

Disse ting er med til at skabe en sammenhængende overgang for børnene og gør dem trygge og læringsparate, når skoleklokken ringer efter sommerferien.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Vi arbejder hele tiden med *Inddragelse af lokalsamfundet*. Efterhånden som vi arbejder med dette i praksis, indsætter vi herunder beskrivelser og/eller praksisfortællinger, der viser, hvordan vi inddrager lokalsamfundet i arbejdet med at skabe trygge og udviklende læringsmiljøer for børnene.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi inviteres to gange årligt i kirke til hhv. jul og påske, hvor børnene taler med præsten. Vi går ofte tur i lokalområdet, og børnene kender Jan og Ronny nede i brugsen. Vi møder dagplejerne på vores vej og andre lokale, vi hilser på. Vi bruger Staudehaven på kirkegården meget (mest vuggestuen), hvor der er en lille skov, legeredskaber og duftende blomster. Her får vi en snak med graveren. Vi bruger skolens gymnastiksal, bibliotek og udendørs faciliteter, vi inviteres til teater på skolen, og vi drager på udflugter i lokalsamfundet med og uden madpakker. Brumbassegruppen har i efteråret tema om deres familie, og de går rundt og ser, hvor børnene bor og får taget et billede af deres hus.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed." *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30*

Hvordan medinddrager vi børnenes oplevelser i udviklingen af børnemiljøet?

Vi indretter vores rum, så det giver børnene mulighed for at bevæge sig og lege på forskellige måder. Rummene er opdelt i legezoner som f.eks. køkken/dukkekroge, konstruktionsleg, motorikrum (tumlelege), krearum, tegne/perlerum, fordybelsesrum osv. Udendørs har vi også mange forskellige læringsrum/zoner som f.eks. laden til tegne, male og spille spil. Vi har områder, der pirrer til børnenes egen kreativitet og fantasi for deres lege. Det gælder sandkasser, graveområde, balance, net, legetårn med forskellige muligheder, området i det "gule hus", mange legehuse fordelt mellem træer og buske, kørebaner, områder til fordybelseslege, områder til boldspil og vilde lege, bålhytte der bruges til alt andet end bål, områder hvor man kan "gemme sig" osv. osv. Børnene har i løbet af dagen, når de ikke er i grupper på forskellige områder rundt på vores udearealer eller i skoven, mulighed for frit at vælge hvor, med hvem og hvad de vil lege udenfor børnene på vej eller videre.

Eksempler på hvordan barnets / børnenes perspektiver har bidraget til udvikling af pædagogisk praksis og/eller læringsmiljøer?

I løbet af 2020 (under coronapandemien) har vi set, hvordan børnenes lege, deres relationer, deres kreativitet og fantasi og sociale udvikling har ændret/udviklet sig. Disse spor er vi som personale meget nysgerrige og undersøgende omkring, og vi er i gang med, at udvikle på både vores pædagogiske praksis og vores læringsmiljøer. Vi er udenfor hele dagen (med undtagelse af morgen og sen eftermiddag i vinterhalvåret), hvilket betyder, at de udendørs læringsmiljøer er i spil på en anden måde end tidligere. Samtidig er børnehave og vuggestue sammen om morgenen og sen eftermiddag, hvilket også har ændret på både pædagogisk praksis og læringsmiljøet, så både store og små tilgodeses.

Børnene har været med til at indrette læringsmiljøet i laden, vi har talt om, hvad vi kan bruge laden til, og hvad der kunne være godt at have derinde.

Under punktet "Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø" fremhæves eksempler på børnenes nye legekompeter, som vi har set under corona, hvor der er en meget begrænset forekomst af legetøj både ude og inde. Vi har set/ser helt nye læringsmiljøer spontant opstå, og disse læringsmiljøer er vi som voksne meget nysgerrige og undersøgende omkring. Hvordan vi følger børnenes spor, hvordan kan vi udvikle vores praksis, så vi er understøttende i børnenes nysgerrighed, kreativitet og samskabelse og ikke mindst, hvordan vil og kan vi fortsat og fremadrettet bevare dette, så børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse hele tiden videreudvikles.

Eksempler på, hvordan vi konkret arbejder med demokrati i børnehøjde?

Et lille eksempel kan være, at da vi i forbindelse med en ændring af nogle af de indendørs læringsrum, etablerede dukkekrogen et nyt sted for at give den "gamle" dukkekrog en ny funktion. Meget hurtigt så vi, hvordan børnene gang på gang flyttede dukkekrogs møbler og legeting ind i den gamle dukkekrog for derefter at gå i gang med legen. Vi flyttede troligt tingene tilbage ved lukketid, men de blev returneret næste dag.

Vi talte med børnene, børnenes stemme blev hørt, og dukkekrogen holdt sit indtog på sin vante plads.

Vi kan have afstemning blandt de lidt større børn, om hvilken leg vi skal lege, ture, legetøj o.l.

De seks læreplanstemaer

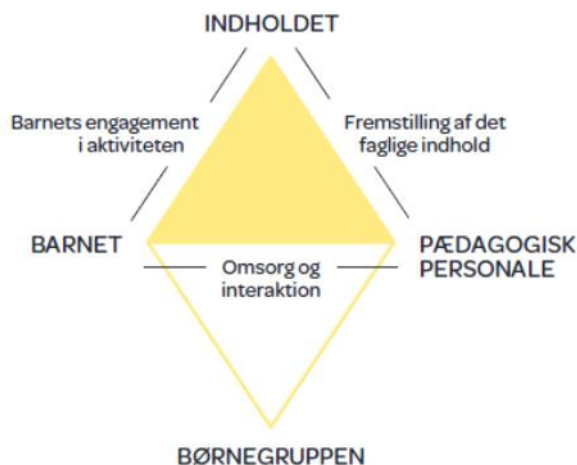
”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer. ”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

I dagtilbud i Assens Kommune tilbydes børnene dynamiske læringsmiljøer gennem hele dagen. Den didaktiske firkant er en model, som kan anvendes for at synliggøre sammenhængen mellem barnets / børnenes tilegnelse af nye kompetencer i samspil med andre både børn og voksne. Barnets tilknytning og trivsel danner grundlaget for, at barnet oplever og lærer nye færdigheder og kompetencer.

Den didaktiske firkant

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- *Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling*
- *Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag*
- *Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer*

I vores optik er forudsætningen for at arbejde med børnenes alsidige personlige udvikling, at børnene er trygge og tillidsfulde i relationen til de voksne og hinanden. Læringsmiljøet bliver derfor i høj grad tilrettelagt, så børnene kan føle sig trygge.

Vi arbejder for, at børnene bliver nysgerrige, udvikler selvværd og tror på egne kompetencer og handlemuligheder.

Et eksempel fra en udfyldt blomst: En pige har svært ved at byde ind i legene med sine veninder. Pigen bliver ofte "hægtet af", da hendes danske ikke er alderssvarende. Pigen leger meget med barbie dukker derhjemme, og pædagogen taler med moren om, om pigen kan medbringe lidt barbie legetøj hjemmefra. Pædagogen sætter sig sammen med pigen og starter en barbie leg op. Formålet er at de andre piger kan se, at pigen har noget at byde på. Pædagogen har planlagt, at hun vil have fokus på at pigen indgår verbalt i legen, at hun føler sig som en del af fællesskabet og har deltagelsesmuligheder.

Det at en legeaktivitet planlægges gør, at pædagogen i sin forberedelse får reflekteret over, hvordan alle elementerne fra det fælles pædagogiske grundlag indgår, hvilket hun beskriver i en blomst. Efterfølgende dokumenteres og evalueres.

En spontant opstået aktivitet kan være:

Et puslespil er svært for en pige, der ofte giver op, og hun kan tvivle på egne evner. Pædagogen støtter pigen i at spørge en anden pige om hjælp, og den anden pige guider spontant mundtligt pigen med puslespillet. Pigen giver ikke op, hun bliver ved puslespillet, som bliver færdiggjort til stor glæde for begge piger.

Den alsidige personlige udvikling understøttes i små lege, på turdage, igennem temaer, når de selv kan tage tøj på, øse op selv osv. osv. I virkeligheden hele dagen igennem, hvor børnene prøver, øver sig, tør, er modige, overvinder barrierer og erobrer nyt land.

Vores pædagogiske læringsmiljø i forhold til børnenes alsidige personlige udvikling ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer f.eks. når vi arbejder med temaet "kroppen", hvor børnene både lærer mere om sig selv i verden og hinanden rent socialt. Når børnene undersøger "Hvem er jeg", kommer den alsidige personlige udvikling i fokus, hvor identitetsskabelse f.eks. sker, når vi på en udflugt, besøger deres huse, og de bliver fotograferet foran deres hus. Bagefter tegner vi blandt andet omrids af børnenes kroppe og maler selvportrætter, alt sammen med fokus på at komme hele vejen rundt om det enkelte barn. Dette styrker også læreplanstemaet "børnenes sociale udvikling", hvor børnene lærer hinanden at kende på en ny måde, og de lærer at forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og være med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- *Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling*
- *Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag*
- *Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.*

Som nævnt i foregående afsnit, har mange af vores aktiviteter fokus på børnenes sociale udvikling. Vores pædagogiske læringsmiljø foregår både organiseret, hvor vi tilrettelægger aktiviteter, der kan styrke børnenes sociale udvikling og i den frie leg, hvor vi løbende faciliterer, at børnene lærer at agere i sociale kontekster, lærer sociale spilleregler (vente på tur, være en god ven osv.), hvor vi både igennem den måde, vi omgås børnene på, arbejder for at være positive eksempler, og samtidig indgår vi som understøttende hjælp til f.eks. de børn, der har brug for gode erfaringer i de sociale fællesskaber. Eksemplet med pigen, der havde barbiefigurer med i sidste afsnit, er også et eksempel, hvor der arbejdes inden for flere forskellige pædagogiske læreplanstemaer samtidig, da det både er pigens alsidige personlige udvikling, hendes sproglige udvikling, fællesskaber og hendes sociale udvikling, der arbejdes med.

Generelt er børnene på Agerholm i både vuggestue og børnehave i løbet af dagen opdelt i mindre og større grupper, de er i planlagte, spontant opståede og selvorganiserede grupper.

De voksne understøtter børnenes deltagelsesmuligheder ved at have fokus på både det enkelte barns sociale kompetencer og gruppedynamikken.

Et eksempel fra vuggestuen kan være, at de 6 ældste vuggestuebørn og 2 voksne i en lang periode gik i skoven hver formiddag. Fokus var på skovens dyr og naturen. De voksne fulgte primært børnenes spor uden (ret meget) planlægning.

Alle 6 børn var nysgerrige, kravlede over og under og imellem grene og træstubbe og valgte selv den udfordrende vej. En dreng kunne fortælle, at han ofte laver bål med sin far hjemme i haven, og derfor støttede de voksne naturligvis op om et lille bålprojekt, hvilket var et godt afsæt for dialogen med forældrene.

Det sås også hurtigt, at børnene selv fandt hinanden 2 og 2 og dannede små fællesskaber. I skoven er der de ting, som børnene selv finder, hvilket stiller andre krav til legen end hjemme i vuggestuen. De voksne hjalp børnene med at sætte ord på både de ting, de fandt, og de lege der naturligt opstod. Den facilitering af deres leg, gjorde det lettere for børnene lettere at samarbejde og kommunikere både verbalt og nonverbalt.

I perioder arbejder vi ud fra materialet "Fri for mobberi", som er med til at styrke børnenes empati og emotionelle udvikling.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- *Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog*
- *Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag*
- *Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.*

På Agerholm er vi bevidste om, at børnene tilegner sig sproget igennem hele dagen. Fra de møder om morgenen, møder de voksne og andre børn, som de interagerer med og spejler sig i, hvorpå sproget udvikles.

Nogle læringsmiljøer opstår gennem den selvorganiserede leg børnene imellem, andre gennem hverdagens rutiner og overgange og atter andre mellem barn og voksne.

Vi indtænker børnenes sproglige læringsmuligheder i både rutinerne og i planlagte aktiviteter.

Vi bruger piktogrammer, hvor det giver mening, og vi sætter ord på hele dagen igennem. Når børnene skiftes i vuggestuen, når de skal have tøj af/på, når vi spiser, igennem planlagte aktiviteter og den frie leg. Sang, rim og remser er en stor del i hverdagen, og bruges aktivt som pædagogisk redskab. Et eksempel kan være, at synge barnet "igennem" en svær garderobesituation, hvor det kæmper med at få tøjet på.

Vi giver alle børn taletid og er opmærksomme på, at alle bliver hørt. Det gælder også det helt lille barn uden sprog, der måske bevæger hænderne på en bestemt måde, hvor den voksne spørger, om den lille gerne vil synge "Drala", og der måske nikkes eller "svares" med mimik.

Det betyder, at fra børnene er 0 år, giver sproget mulighed for deltagelse i fællesskabet og ligeværdighed i relationen børn i mellem. Det er vores ansvar som voksne at guide og støtte de børn, som har brug for hjælp til at udtrykke sig som i det lille eksempel ovenfor.

Gennem sproget kan barnet udtrykke sin fantasi og kreativitet og give retning til legen. Sproget gør det lettere at indgå i lege og forhandlinger. I mange af børnenes lege med hinanden bruges sproget og det medvirker til, at barnet udvikler en større forståelse af sig selv, de andre og fællesskabet.

Børnene har adgang til bøger, vi bruger ipad og dialogisk læsning og er opmærksomme på at spørge ind til, hvad barnet har på hjerte, flere gange.

Børnene kan se alfabetet på væggen, tallene i hinkeruden, vi spiller vendespil, holder samling, hvor der tælles, tales om forskellige temaer, synges og leges, hvilket er planlagt ud fra børnenes næste udviklingszone.

Børnene forberedes på, hvad dagen bringer, og de voksne er tydelige og kommunikerer med hensyntagen til børnenes udviklingstrin.

I Assens Kommune er det besluttet, at sprogvurdere alle 3 årige børn, samt de 5 årige børn, som har haft eller har behov for en fokuseret eller særlig indsats – medmindre andet er aftalt med PPR.

- *Hvordan tilrettelægger vi indsatsen om sprogvurderingen?*
- *Hvordan følger vi op på resultaterne pædagogisk?*
- *Hvordan involverer vi forældrene i opfølgningen på barnets resultater?*
- *Hvordan arbejder vi med flersprogede børns udvikling af kommunikation og sprog?*

Børnene sprogvurderes som udgangspunkt, når de er 3,3 år.

Assens Kommune har fået et nyt sprogvurderingsredskab "Hjernen og Hjertet", som gør det muligt at følge op på børnenes sproglige udvikling, hvis der er brug for det. Forud for sprogvurderingen har forældrene svaret på et spørgeskema inde i Hjernen og Hjertet. Det betyder, at forældrene inddrages, og resultatet af sprogvurderingen drøftes med forældrene. Hvis der er brug for en ekstra indsats, aftales det med forældrene, hvad der kan gøres. Det kan være, at det er en god idé at læse godnathistorie, synge, inddrage barnet i madlavningen, spørge aktivt ind til barnets dag (måske med udgangspunkt i billeder fra dagen i børnehaven) og ud fra princippet om turtagning i dialogen. I børnehaven etableres måske en sproggruppe, og der er ekstra fokus på dialogisk læsning, vendespil og gentagelser.

Når der er brug for en særlig indsats igangsættes i samarbejde med forældrene en indstilling til PPR, hvor en af kommunens talepædagoger undersøger barnet, og der enten tilbydes gode råd til sprogarbejde i børnehave/hjem, sprogundervisning, eller der etableres en sproggruppe i børnehaven.

Vi bruger pictogrammer i flere situationer. Det gør vi både for at tilgodese flersprogede børn, men mange børn har stor glæde og gavn af det. Det kan være i garderoben, på badeværelset og i ft. dagens program. Gentagelser og rutiner gør, at også flersprogede børn får overskud til at udvikle deres kommunikation og sprog. Vi etablerer i perioder en sproggruppe for disse børn.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- *Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse*
- *Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag*
- *Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer*

Vores fysiske rammer i hverdagen består af vores kæmpestore grund, som byder på forskelligartet terræn med varieret underlag, bakker, klatretræer, græs, sand, jord, balcestubbe, gynger, "snurre-rundt" og meget mere. I vuggestuens have er der også indrettet med gyngesand, bakke og varierende underlag tilpasset til de helt små børn.

Generelt gælder, at kroppen på mange måder skal bruges, udfordres, eksperimenteres med og mærkes. Børnene skal opleve krops- og bevægelsesglæde, de skal kende deres krops funktioner, og deres sanser skal stimuleres.

Brumbasserne fortæller:

Mandag og tirsdag bevæger vi os ned på vores "lukkede" område ved skurvognen, den bageste nedre del af Agerholms kæmpe grund. I skurvognen har vi forskellige remedier til leg og læring, og der er lidt borde og stole. Herudover er det en naturgrund med mulighed for at klatre i træer og net, en kæmpe skråning at bevæge på og trille og rulle, en bålplads og her er træstammer og stubbe, som børnene kan bruge deres kræfter på at flytte og bygge med eller vi kan bruge dem som led i en forhindringsbane.

Når vi er i området ved skurvognen er der ro og fokus på gruppen, og ingen forstyrrer os. Her leger vi fælles lege, sanglege, stafetter, forhindringsbaner, tovtrækning, laver blåmad, tegner, snitter med kniv, lægger puslespil osv.

Vi arbejder i temaer, hvor vi i en periode sætter fokus på noget bestemt, f.eks. venskaber og hvordan man kan være en god kammerat. Her tilrettelægger vi aktiviteter, der kan understøtte temaet.

Onsdag har vi turdag. Vi går på tur i lokalområdet og har madpakkerne med. Vi har mulighed for at gå i fællesskoven, til shelterne ved Krybilyparken eller bruge de forskellige legepladser i nærområdet: Vi har multibanen ved skolen, legepladsen ved Krybilyparken og legepladsen på "Det grønne område", ligesom vi bruger et skovstykke ved boldbanerne.

I skoven kan vi have planlagt forskellige vokseninitierede lege, men vi kan også vælge at lade børnenes umiddelbarhed råde. At være i naturen er en fantastisk gave, der rummer alle muligheder for at stimulere børnene i forhold til de nye styrkede læreplaner og komme hele vejen rundt i Blomsten. Vi kan f. eks. Lave en rebbane, som børnene skal gå ad med bind for øjnene. Eller lege "Find din makker" – en leg hvor børnene er sammen parvis, og den ene part med bind for øjnene skal lytte sig frem til makkeren, der står og kalder med en aftalt dyrelys – mens alle de andre gør det samme med hver deres dyrelys. En leg der skærper børnenes evne til at koncentrere sig og fastholde fokus, udfordrer dem på deres mod og stiller krav til motorik og balance – alt sammen mens vi har det sjovt.

Indenfor har vi motorikrum, ribbe og forskellige redskaber til at understøtte børnenes udvikling.

Perler, sakse, snitte med kniv, tegne, male, puslespil, fodbad, børnemassage, børneyoga osv. er alt sammen aktiviteter, der er med til at styrke børnenes kropsbevidsthed og som foregår i rigt mål på Agerholm og ligeså gerne ude som inde. Vi oplever, at når vi bruger naturen aktivt som læringsmiljø, så foregår udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse sig på en meget mere legende og rolig måde.

Et eksempel på en sanseoplevelse kan være en kold efterårsdag, hvor børnene går med bare tæer på forskellige overflader og sanser med fødderne; græs, sand, fliser, jord, træ, vand og den kolde rutsjebane. Bagefter er der så dejligt varmt fodbad og eksperimenteren med at samle Duploklodser op med tæerne.

Det er vigtigt, hvilket brændstof vi giver kroppen. Derfor har vi også fokus på sundt/usundt. Hvad gør kroppen ved maden, hvad gør os stærke, hvad gør os trætte. Det gør noget ved vores følelser, og vi kan blive glade, sure og kede af det. Når vi har maddage, taler vi om, hvad vi skal have, og hvad der er godt for os. Vi kan en kold dag få varmen ved bålet, hvis vi laver sund blåmad.

Brylle Landsbyordning har en kostpolitik, som vi i samarbejde med forældrene arbejder ud fra. I vuggestuen hvor der er fult forplejning, følges sundhedsstyrelsens anbefalinger og kost til 0-3 årige.

I Assens Kommune er der som nævnt udarbejdet en ny Sundhedspolitik som understøtter alle borgernes – herunder også børns - fysiske og mentale sundhed. Samtidig ses en udvikling af stadig flere overvægtige børn i Assens Kommune. I effektmålene for politikken står:

- *Alle børn er fysisk aktive i institutioner og i fritiden.*
- *Hvordan arbejder vi med børns fysiske og mentale sundhed hos os?*

Se foregående afsnit.

Natur, udeliv og science

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- *Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science*
- *Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag*
- *Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.*

Vi er rollemødder og lærer børnene, at vi er på besøg i naturen og hos dyrene. Vi italesætter, at dyrene bor i naturen, så vi skal respektere, at det er deres hjem. Vi har fokus på, at børnene får forståelse for og kendskab til de forskellige planter, træer, årstider, dyr (krible-krable dyr og større dyr), og at børnene får en naturlig nysgerrighed for naturens mangfoldighed samt på, hvordan og hvorfor vi skal passe på naturen. Vi stiller åbne spørgsmål, som giver mulighed for refleksion og skaber eksperimenterende fællesskaber.

Vi bruger lup og insektglas og går på insektjagt, vi kan bygge hule, klatre i træer, gå armgang, gå balance, lege vilde lege og stille lege både på vores egen grund og i skoven. Vi bruger alle sanser og mange gange ser vi, at når lærings- og legerummet er skoven, at børnene ofte leger flere sammen om den samme leg, end de måske gør på legepladsen. Vi ser nogle gange nogle andre konstellationer end hjemme på legepladsen. Vi kan tage tegneredskaber med og tegne, det vi ser, lave bladmønstre ved at skravere på papir oven på bladene, og vi kan tage ler med og lave ansigter på træerne.

Forud for Motionsdagen opmålte en løbebane. Alle børn blev målt med en tommestok, og vi regnede ud, at de 13 børn målte knap 15 m tilsammen. Med børnenes hjælp blev løbebanen så målt op ved, at alle lagde sig på en lang række efter hinanden, hele vejen fra køkkenhaven og ned til lågen og op langs hegnet. På den måde blev en bane på ca. 150 m målt op. Vi bruger kroppen og er i det hele taget undersøgende i ft. kroppen. Hvad kan vi f.eks. føle og mærke efter fysisk aktivitet. Vi kan tegne kroppen med organer og tale om virkningen af dem.

Et lille eksempel i vuggestuen kan være, at pædagogen lægger sig på maven på den lille bakke. Nogle børn kommer naturligt til, og de studerer i fællesskab små krible-krable dyr, blade, græs og jord. En sådan stund indeholder mange elementer fra det fælles pædagogiske grundlag såsom social udvikling, fællesskab, krop og sanser, natur udeliv og science, kommunikation og sprog.

Når vi går i skoven eller "til skurvognen" ses samspillet til de øvrige læreplanstemaer også i høj grad. Det er et stærkt kuperet område på vores grund, børnene ikke selv har adgang til. Her kan vi lave diverse vokseninitierede aktiviteter. Motorikken udfordres på en anden måde end på lige terræn eller indenfor. Det sociale fællesskab styrkes, når vi drager afsted med et fælles mål på en udflugt, og børnene får øjnene op for hinandens kompetencer. Vi kan lave små opgaver eller lege, der styrker deres personlige kompetencer, samtidig med at vi styrker motorik, balance, udholdenhed, evne til at løse problemer, styrker kommunikation og sprog samt sprog og kreative evner. Det er et læringsrum, der kommer omkring de fleste sanser hos børnene.

Vi følger årstiderne på nært hold, og vi kan tage fund fra skov og mark med hjem og bruge dem kreativt. Vi lærer noget om, hvordan tingene hænger sammen, når vi tager grene i knop med hjem og sætter dem i vand indenfor.

Vi lærer noget om naturens cyklus og funktioner, når vi f.eks. laver et regnormeterraie. Her ses ormens arbejde med at grave gange, trække blade/næring ned i jorden og omsætte dem. Regnormene kan vi senere give til hønsene, der til gengæld lægger dejlige æg til os.

Udelivet dyrkes, når vi på nærmeste hold oplever årstiderne med deres særlige kendetegn. Hvordan er vejret – hvilket tøj skal vi tage på, hvad kan vi lave under de forskellige vilkår, årstiderne giver.

Vi bygger huler, der giver læ for regnen, vi kan lave te på bålet, når det er koldt, vi kan plukke æbler om efteråret og bruge dem til alverdens ting. Børnenes fantasi er også i spil – måske finder de ud af, at man ligesom med Halloween græskarrene, kan skære ansigter eller symboler i skrællen på et æble med spidse pinde.

Børnene eksperimenterer med vandet i vandpytterne efter et stort regnvejr. De graver kanaler, lærer om tyngdekraft og vandets retning, når de graver, så vandet kan løbe nedad i kanaler. Vi undersøger og finder ud af, at nogle overflader holder bedre på vandet end andre.

Vi eksperimenterer med is og sne, når vi har muligheden. Hvad skal der til, for at det smelter?

I Assens Kommune er vi omgivet af natur, vand og skov. Der er rige muligheder for at inddrage lokalmiljøerne i den pædagogiske praksis. (Sundhedspolitikken)

- *Hvordan anvender vi naturen i vores lokalområde som et pædagogisk læringsmiljø for jeres børnegruppe?*

Se de foregående afsnit.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- *Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab*
- *Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag*
- *Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.*

Vi vægter fællesskab og samvær højt for alle aldersgrupper, og vi øver os i at være sammen i både små og store fællesskaber.

En måske ret dansk kultur er, at vi til samlinger og måltider lægger vægt på, at alle børn føler sig som en del af fællesskabet og har mulighed for at komme til orde. Vi kan til samling også tale om normer for, hvordan alles ret til et fællesskab kommer til udtryk ved at give plads, lytte, vente på tur osv. Til samlingen har pædagogerne fokus på, hvad der optager børnene lige nu, og dette danner ofte baggrunden for samtalen, hvor de voksne spørger uddybende. Det er en del af at være i et demokrati, hvor alle har lige ret til at komme til orde, og nogen gange er det måske flertallets beslutning, der tæller.

Vi bruger måltidet som samlingspunkt, hvor madkulturen er i fokus. Vi spiser i mindre grupper, så der er tid til nærvær og dialog. Vi øver os i at samtale og at sige ja tak og nej tak, når der bydes rundt af f.eks. drikkevarer.

Vi har fællesskabet omkring vores maddage, hvor børnene møder både dansk men også andre landes madkultur som f.eks. fra et barns hjemland.

Vi festligholder årstidernes traditioner, vi fejrer børnefødselsdage, vi laver historier om til teater, vi laver hatteteater og synger og danser med børnene. Vi tæller og taler om bogstaver, gamle sanglege og sange synges også. Vi laver yoga/mindfulness og lytter til alle typer musik.

Vi inviterer ind til fest, og bl.a. har vi den årlige landsbyordningsfest, hvor Agerholm er rammen for masser af lege og aktiviteter for alle 0-12 årige i landsbyordningen og deres familier.

Vi bliver inviteret til teaterforestillinger på Brylle Skole, oplever luciaoptog, vi deltager i jule- og påskegudstjeneste for børnene, hvor kirkerummet og en del af vores kristne kulturarv formidles.

I uderummet formidler vi forskellige kunstneriske udtryksformer for børnene, det kan være landart, male med pensel på stort lærred, spontane aktiviteter hvor guitaren findes frem, og der synges sange og digtes nye tekster i fællesskab med børnene. Der spilles forskellige former for teater; hatteteater, med små fingerdukker eller med handskedukkerne i det lille legehus, der hurtigt forvandles til et udendørs teater. Vi ser, at børnene tager disse ting med sig videre i deres egne lege. Vi ligger på tæpper og laver historier om skyerne eller børnene optræder for hinanden på bakken eller holder sangfestival.

Gennem teateret bruger vi vores fantasi, vi mærker latteren og forskrækkelsen i kroppen, suset når vi ser en forestilling, og når vi selv skal spille sprænger vi grænser og får oprejsning, når alle ser os fortælle en historie med krop og sjæl. Teater er inkluderende og godt til at invitere andre ind i fællesskabet og at øve sig i at være kærlige og rummelige over for hinanden.

I både 2020 og 2021 har vores fokus været på udepædagogikken, som både børn og voksne er meget glade for, og som nok afspejler hele vores læreplan. I eftersommeren 2020 lavede vi en større makeover i børnehaven og er kommet væk fra 90'ernes looket. Nogle af vores mindre rum vil fremover få andre funktioner end tidligere, ligesom der vil være små læringsrum i det store rum. Dette er vi i proces med, da vi i skrivende stund primært er udendørs, og samtidig ikke kan have ret meget legetøj o.l. fremme af hygiejniske grunde. Der er ingen tvivl om, at vi fremadrettet vil se med nye øjne på, hvilke ting vi skal have fremme, da børnenes kreativitet og fantasi aldrig har blomstret så meget, som den gør her under coronapandemien. Det er en god læring for os.

Vi har indrettet vores lade som nyt læringsrum, hvor det er indbydende for børnene at sidde at tegne, male og spille spil. Et spil der hitter for tiden er en stort kryds og bolle, som børnene selv har været med til at lave af træ og med naturting som brikker. Der er hængt skabe op, hvor vi kan have kreative ting, og vi har lyskæder, som skaber stemning i den mørke tid.

Set i samspil med de øvrige læreplanstemaer rummer temaet "Kultur, æstetik og fællesskab" elementer fra alle temaerne. Som beskrevet i ovenstående ses kommunikation og sproglig udvikling i dialogen og hele samspillet med børnene. Den sociale udvikling understøttes i det at være en del af både større og mindre fællesskaber, samtidig med at vi – afstemt alder og udviklingstrin, støtter børnene i udtrykke sig og lade andre udtrykke sig og indgå små kompromisser i forhold til egne ønsker. Alsidig personlig udvikling, natur, udeliv og science samt krop, sanser og bevægelse er i spil hele dagen igennem.

Evalueringskultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen." *Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51*

Evalueringskultur i Assens Kommune

I Assens Kommune skal etableringen af en evalueringskultur i dagtilbud forstås, som udvikling af en læringskultur. Læringskulturen har til formål at skabe - og arbejde med meningsfuld viden i forhold til at kvalificere den pædagogiske praksis løbende. Det betyder med andre ord, at vi kontinuerligt og systematisk undersøger og udvikler på praksis for at blive klogere på praksis – sammen – for børnenes skyld.

Det er i den pædagogiske praksis gennem voksen-barn tilknytningen og i børnefællesskaberne, at det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse sker. Det er derfor også en bevægelse fra praksisfællesskaber til professionelle læringsfællesskaber, hvor vision, faglig ledelse og samarbejde er nøglebegreber. Der er fokus på både børn og voksnes læreprocesser.

Det at sætte mål, dokumentere i praksis, evaluere og skabe ny og bedre praksis er en pædagogisk metode, som motiverer fagprofessionelle i forhold til at skabe optimale læringsmiljøer for alle børn i dagtilbud.

Der anvendes metoder, som understøtter systematik – og tydelige mål for undersøgelserne og for at evaluere sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring for hvert læreplanstema.

Der arbejdes med en udvidet SMTTE, blomsten, læreplanstræet eller andre metoder – hvert dagtilbud vælger en metode eller flere som de dygtiggør sig i.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø?

Hvordan arbejder vi med evalueringskultur vedrørende:

1. *Læreplanstemaerne?*
2. *Børnenes udvikling og læring - og læringsmiljøerne?*
3. *Her og nu - kvalificering af praksis?*
4. *Pædagogisk udviklingsarbejde?*
5. *Andet?*

Vi har igennem mange år haft fokus på evaluering og arbejdet på at udvikle en evalueringskultur, som giver mening for os og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Nogle af os husker tilbage i 2004 hvor den daværende dagtilbudslov satte dokumentation og evaluering på dagsordenen, og en helt ny måde at tænke dagtilbud på tog sin begyndelse. Op igennem årene frem til nu, har vi været på kurser og uddannelser. Vi har bl.a. været med i projekterne "Fremtidens dagtilbud" og "Styrket fokus på børns læring", som begge var med til at sætte yderligere skarpt på vores evalueringskultur.

Den nye styrkede læreplan sætter alle læreplanstemaer i spil samtidig og hele dagen igennem. Det er nyt – og det er godt nyt.

Til at evaluere det pædagogiske læringsmiljø og vores pædagogisk praksis er blomsten et både virksomt og kraftfuldt redskab, da det sikrer, at vi kommer omkring alle læreplanstemaerne. Vi har både hverdagsrefleksionen, hvor pædagogerne i de forskellige teams "tænker højt" sammen og måske laver småjusteringer på praksis, og så har vi en mere systematisk evaluering på teammøder, hvor blomsten bruges. På disse teammøder bruges blomsten også som både planlægnings- og dokumentationsværktøj, hvilket personalet oplever som både fagligt kvalificerende og praksisnært.

I ca. 5 måneder inden corona lavede hver ansat en blomst ugentlig for at blive fortrolige med redskabet. På både teammøder og personalemøder fremlagde personalet på skift en blomst for hinanden, og der var mulighed for faglig sparring. I disse måneder brugte vi også "tæppet" med blomsten, som vi alle gik på. Denne systematiske indsats har bevirket, at hele personalegruppen er blevet fortrolige med blomsten og har fået den integreret. Se bilag 1, der viser den model, som vi har arbejdet efter.

Efter corona har vi – først på grund af restriktioner omkring små grupper og at være ude fra morgen til aften og i hele den proces der dermed fulgte, set hvor meget værdi det at være ude hele dagen har i forhold til børnenes udvikling, trivsel, læring og dannelse. Det har betydet, at vi med afsæt i landsbyordningens værdier "Alles ret til et godt fællesskab", "Udvikling", "Gensidig respekt" og "Tryghed" har gentænkt vores pædagogiske praksis, og hvor plejer er død.

Fraværet af legetøj, spil, aktivitetsmaterialer i stor stil osv. har udfordret både børn og voksnes kreativitet og fantasi. Vi ser, at børnenes lege bliver mere fordybende, de bliver længere i legene, og de fortsætter igangværende lege efter f.eks. frokost eller dagen efter. De leger mere på tværs af alder, hvor de accepterer og respekterer hinanden. Der er færre konflikter, og naturens materialer bliver brugt. Små eksempler kan være 3 piger, der i meget lang tid og meget forsigtigt plukkede småbitte blade af en busk, da de var ved at lave skumfiduser. To af "gutterne" der i lang tid leger med 4 nedfaldsæbler ved en træstamme med huller i; det var en "æblerensemaskine". 3 piger i forskellig alder bruger græs, lidt vand fra en vandpyt og lidt småblomster, som de omhyggeligt og længe rører i, indtil det er klar til at bruge som neglelak. 2 store og en lille pige sidder længe med skeer ved røret under tagrenden og opsamler vanddryp til mudder. Spontant opstået cirkusforestilling med to gæster som publikum. Far, mor, børn lege i bålhytten, der udvikler sig til mange familiemedlemmer, der har travlt med forskellige funktioner. Fælles for alle disse små eksempler er, at der primært bruges pinde og naturting som rekvisitter i børnenes leg.

Dette pædagogiske udviklingsarbejde er vi i fortsat proces med. Vi ser, hvordan både børnenes egen leg, og hvad de er optagede af, inspirerer os i planlægningen, hvor vi med afsæt i blomsten og børnenes vækstmodeller, nu går helt nye veje i både læringsmiljøerne og pædagogisk praksis. Det stiller større krav til personalets lyst til at se på egen praksis, men da vi alle er samme sted i processen, er alle også nysgerrige og interesserede. Det betyder, at vores evalueringer udspringer af en reel nysgerrighed og ægte interesse, hvilket i sig selv kvalificerer den faglige refleksion og efterfølgende evaluering.

Dokumentation og evalueringspraksis

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Den styrkede læreplan, rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan vi kort beskrive vores arbejde med at etablere en evalueringskultur, som en del af det daglige pædagogiske arbejde. Vi kan fx beskrive, hvordan vi arbejder systematisk med evaluering, om vi arbejder med særlige metoder, om vi arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora vi drøfter og reflekterer over vores pædagogiske praksis mv.

Vi bruger blomsten som redskab til planlægning, dokumentation og evaluering. Vi bruger blomsten både individuelt til egenrefleksion, på teammøder og personalemøder. Da blomsten bruges med afsæt i børnenes vækstmodeller, halvårslige trivselsskemaer og sprogurderinger sikres både systematik, faglighed og progression.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her beskriver vi, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til vores evalueringskultur i hverdagen.

På Agerholm evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan med inddragelse af den indhentede dokumentation fra de løbende evalueringer, således at vi sikrer sammenhæng mellem læringsmiljøet på Agerholm og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Der samles løbende, gennem en toårig periode, dokumentation for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen bruges i den samlede evaluering af den styrkede læreplan, som for denne læreplans vedkommende er udfærdiget i forsommeren 2021.

Inddragelse af forældrebestyrelsen?

Her kan vi kort beskrive:

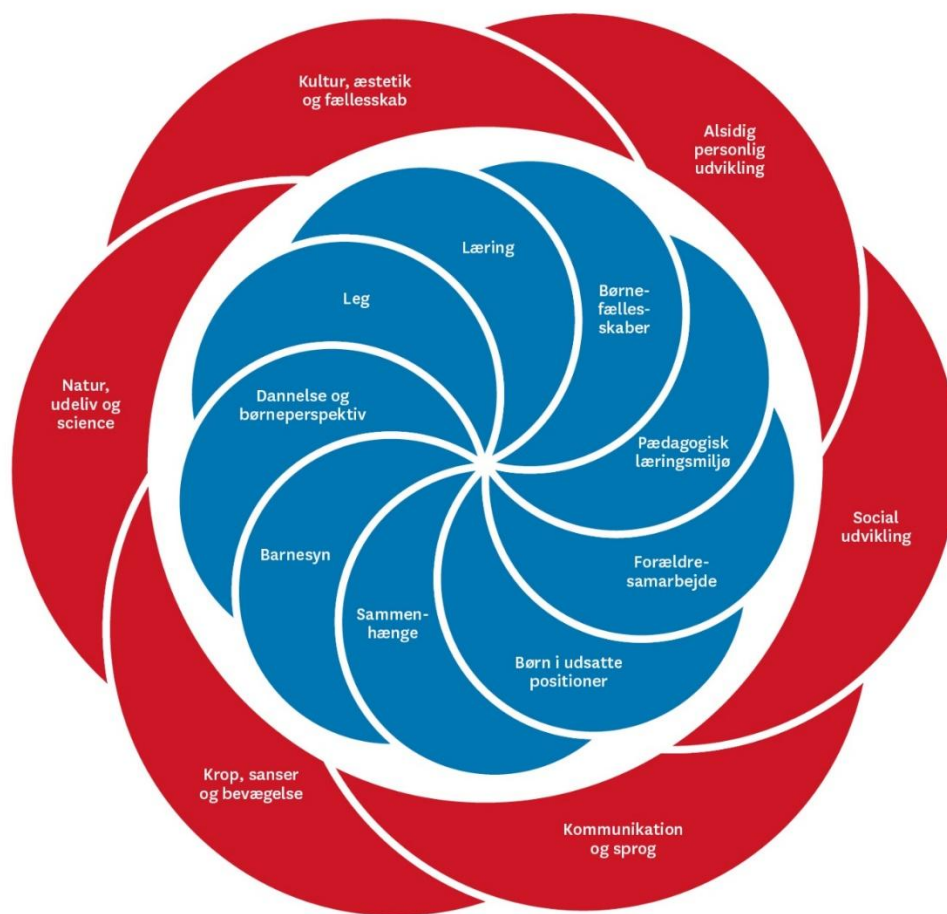
- *hvordan forældrebestyrelsen inddrages i udarbejdelsen, evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan?*
- *hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til skole*

Agerholm Gårdbørnehave & Vuggestue er en del af Brylle Landsbyordning og landsbyordningen har en fællesbestyrelse. Fællesbestyrelsen har været informeret om den nye dagtilbudslov og de styrkede læreplaner fra starten. Information og eventuelle drøftelser har været faste punkter på dagsordenen til hvert møde. Da både personale og leder var på kompetenceudvikling i starten af

2019, og vi fik mere indblik i de styrkede læreplaner, kunne vi begynde at få lidt mere indhold i punktet. De faglige fyrtårne og leder udarbejdede i løbet af forsommeren 2019 en procesplan for personalets arbejde med de styrkede læreplaner, som blev gennemgået på bestyrelsesmøde i august 2019 som introduktion til næstkommende møde, hvor bestyrelsen blev inddraget som aktive aktører. På mødet i september 2019 havde vi en times effektiv drøftelse, hvor der var oplæg om dannelse, børneperspektiver og børnesyn. På november-mødet blev vores nye evalueringsmetode ved hjælp af blomsten introduceret og gennemgået med praksiseksempel af Agerholms medarbejderrepræsentant i bestyrelsen. På bestyrelsesmøde i januar 2020 prøvede bestyrelsen at "gå tur" på et tæppe med blomsten for at få en fornemmelse af vores arbejde, og vi fortalte om, at hvordan det fungerer med, at alt personale hver uge udarbejder en blomst, som sættes i en fælles mappe til inspiration for alle. I starten blev blomsten primært brugt til dokumentation og evaluering, men nu kunne vi fortælle, at den også blev brugt som planlægningsværktøj.

Herefter blev vi lukket ned grundet corona, og styrkede læreplaner havde naturligt ikke førsteprioritet på bestyrelsesmøder. Vi har nu en opgave med atter at få inddraget bestyrelsen.

Bilag 1 - Redskab til planlægning, dokumentation og evaluering

Hvordan gør jeg?

1. Situation (læringshist.) eller som planlægningsværktøj af akt. eller emne (blå streg + stikord)
2. Dokumentation (rød streg + stikord)
3. Evaluering (grøn streg og stikord)

Ved alle punkter: Husk både læringsmål og temaer.

Kort uddybelse af punkt 1: Udfyldes af medarbejderen

Kort uddybelse af punkt 2: Udfyldes af medarbejderen

Kort uddybelse af punkt 3: Udfyldes af medarbejderen